

Strips in Vlaanderen

Dieser didaktische Baustein enthält ein Unterrichtsmodul mit dem Ziel der Erstellung einer Comicseite über Belgien. Durch die Auseinandersetzung mit der kulturellen, sprachlichen und politischen Vielfalt unseres Nachbarlandes erhalten die Schülerinnen und Schüler zunächst einen landeskundlichen Zugang zu dem Thema Belgien. In den weiteren Schritten stehen die *strips* mit ihrer Bedeutung für die belgische Kultur und in der fachwissenschaftlichen Rezeption im Fokus. Die Schülerinnen und Schüler werden daraufhin dazu angeleitet, in Gruppen selbst eine Comicseite zu erstellen, auf der sie sich mit der Diversität Belgiens beschäftigen. Das Modul für den Unterricht endet mit einer klasseninternen Ausstellung aller *strips*, die auf eine Teilnahme am Comicwettbewerb des BELZ vorbereiten kann.

In diesem Baustein wird insbesondere die Medienkompetenz hinsichtlich des Comics geschult. Es erfolgt ebenso eine Förderung der interkulturellen Kompetenz sowie der monologischen und dialogischen Sprechkompetenz. Ziel dieses didaktischen Bausteins ist es zudem, Schüler*innen im Rahmen des Niederländischunterrichts die Geschichte des Comics in Belgien und die visuelle Sprache von Comics vertraut zu machen. Dabei soll die besondere Position Belgiens im Comic-Genre herausgestellt werden.

Insgesamt gibt es drei Einheiten (1. Comics verstehen; 2. Comics lesen; 3. Comics zeichnen) mit je vier zentralen Lernzielen. Diese Lernziele stehen in Beziehung zu der in den Kernlernplänen verankerte Medienkompetenz.

Hier handelt es sich um die ersten zwei Einheiten mit den folgenden Lernzielen:

1. Schüler*innen kennen Grundvokabular für die Comicanalyse in deutscher Sprache.
2. Schüler*innen kennen Grundvokabular für die Comicanalyse in niederländischer Sprache.
3. Schüler*innen können Elemente eines Comics in deutscher und niederländischer Sprache benennen.
4. Schüler*innen können einen einfachen Comic angeleitet von Begriffen der Comicanalyse zeichnen.

Jahrgangsstufe: 7, 9 oder 11 (ggf. Comic an Jahrgang anpassen)

Sprachniveau: A2/B1

Thema des Unterrichtsvorhabens: *Spreken over strips*

Fallstudie: Judith Vanistendael *Penelope*

Die Bildmaterialien der Bausteine sind mit freundlicher Erlaubnis der Autorin und des Verlags entnommen aus: Judith Vanistendael, *Penelope*, Heverlee/
Amsterdam: Oogachtend/Scratch, 2019.

Einheit 1 Comics verstehen				
Unterrichtsphase	Inhalt	Kompetenzschwerpunkt	Medien	Methoden/ Sozialform
Stunde 1				
Einstieg	Analytische Einstiegsfrage zum gezeigten Comic, z. B.: Wieviel Zeit vergeht hier? Was sehen die Figuren? Aus welcher Perspektive sehen wir die Figuren? Wie viele Panels gibt es?	Sehverstehen	Präsentation	Plenum
Sammelphase	Abrufen von Eindrücken und Assoziationen.	Sprechen (Deutsch)	Präsentation	SUS
Information und Gliederung	Die Lernenden werden über den Ablauf der Stunde (und ggf. der kommenden Stunden) informiert und erfahren die Lernziele.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Vorzeigen/ Impulsvortrag I	Die Lernenden werden über den zentralen Comic in die Grundideen der Comicanalyse eingeführt.	Hörverstehen (Deutsch mit Komponenten in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Ergebnissicherung	Die Lernenden stellen Fragen und werden dazu aufgefordert, die wichtigsten Begriffe zu erklären.	Sprechen und Hörverstehen (Deutsch mit Komponenten in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum

Anwendung des Erlernten	Lernmemory erklären – Wettbewerbscharakter erklären.	Hörverstehen (Deutsch mit Komponenten in der Zielsprache)	Lernmemory	Plenum
Erarbeitung und Anwendung des Erlernten	Lernmemory (Achtung: 15 min+5min Puffer)	Seh- und Leseverstehen	Lernmemory	Partnerarbeit auch Einzelarbeit möglich?
Ergebnissammlung	Wer hat die meisten Punkte?	Hörverstehen (Deutsch mit Komponenten in der Zielsprache)		Plenum
Abschluss Hausaufgabe	Ausblick auf die nächste Stunde; Hausaufgabe: Lückentext Impulsvortrag; Lernliste; eventuell Vertiefungs-/Bonusaufgabe.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Lückentext (Vertiefungsaufgabe/Bonusaufgabe): Nooit meer slapen; Lernliste	
Stunde 2				
Einstieg/ Wiederholung	Wiederholung Lernmemory Panels.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Sammelphase	Abrufen von Eindrücken und Assoziationen.	Sprechen (in der Zielsprache)	Präsentation	SUS
Information und Gliederung	Die Lernenden werden über den Ablauf der Stunde (und ggf. der kommenden Stunden) informiert und erfahren die Lernziele.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Vorzeigen/ Impulsvortrag II	Die Lernenden werden weiter über den zentralen Comic in die Grundideen der Comicanalyse eingeführt.	Hörverstehen (Deutsch mit Komponenten in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Erarbeitung/ Anwendung des Erlernten	Selbst Lernmemory mit Fachbegriffen erstellen.	Schreib- und Leseverstehen, Sehverstehen (in der Zielsprache)	Anleitung: Lernmemory mit Fachbegriffen erstellen	Partnerarbeit auch Einzelarbeit möglich
Vertiefung und Anwendung des Gelernten	Lernmemorys tauschen, kontrollieren, spielen.	Schreib- und Leseverstehen, Sehverstehen (in der Zielsprache)		Partnerarbeit auch Einzelarbeit möglich
Abschluss Hausaufgabe	Ausblick auf die nächste Stunde; Hausaufgabe: Lückentext Impulsvortrag; Lernliste; eventuell Vertiefungs-/Bonusaufgabe.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Lückentext (Vertiefungsaufgabe/Bonusaufgabe): Nooit meer slapen; Lernliste	Plenum

Einheit 2 Comics lesen				
Unterrichtsphase	Inhalt	Kompetenzschwerpunkt	Medien	Methoden/ Sozialform
Stunde 1				
Einstieg/ Wiederholung	Wiederholung	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Sammelphase	Abrufen von Eindrücken und Assoziationen.	Sprechen (in der Zielsprache)	Präsentation	SUS
Information und Gliederung	Die Lernenden werden über den Ablauf der Stunde (und ggf. der kommenden Stunden) informiert und erfahren die Lernziele.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Vorzeigen/Impulsvortrag III	Die Lernenden werden weiter über den zentralen Lesefragen eines Comic in die Grundideen der Comicanalyse eingeführt.	Hörverstehen (Deutsch)	Präsentation	Plenum
Lesefragmente	Die Lernenden erhalten Abschnitte des Comics zum Lesen.	Leseverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Einzelarbeit
Vertiefung und Anwendung des Gelernten	Leseabschnitt in Form eines Comics zusammenfassen.	Schreib- und Leseverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Partnerarbeit auch Einzelarbeit möglich
Ergebnissicherung	Zusammenfassungen vergleichen und chronologisch anordnen.	Schreib- und Leseverstehen, Sehverstehen; Sprech- und Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Abschluss Hausaufgabe	Ausblick auf die nächste Stunde; Hausaufgabe: Lernliste; eventuell Vertiefungs-/Bonusaufgabe.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Lückentext (Vertiefungsaufgabe/Bonusaufgabe): Nooit meer slapen; Lernliste	Plenum

Einheit 3 Comic zeichnen				
Unterrichtsphase	Inhalt	Kompetenzschwerpunkt	Medien	Methoden/ Sozialform
Stunde 1				
Einstieg/ Wiederholung	Wiederholung der letzten Unterrichtseinheiten.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Sammelphase	Abrufen von Eindrücken und Assoziationen.	Schreiben (in der Zielsprache)	Wortwolke erstellen (z.B. über Mentimeter)	SUS
Information und Gliederung	Die Lernenden werden über den Ablauf der Stunde (und ggf. der kommenden Stunden) informiert und erfahren die Lernziele.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation	Plenum
Gruppenbildung	Die Lernenden werden in Gruppeneingeteilt.	-	-	Plenum
Vertiefung und Anwendung des Gelernten	Narrativ erstellen (Auswahl einer Kombination aus Ort – Figuren – Ereignis).	Schreib- und Leseverstehen (in der Zielsprache)	<i>Anleitung: Strips tekenen</i>	Gruppenarbeit auch Einzelarbeit möglich
	Erstellen des Comics.	Schreib- und Leseverstehen, Sehverstehen; Sprech- und Hörverstehen (in der Zielsprache)	<i>Anleitung: Strips tekenen</i>	Gruppenarbeit auch Einzelarbeit möglich
Abschluss Hausaufgabe	Ausblick auf die nächste Stunde.	Hörverstehen (in der Zielsprache)		Plenum
Stunde 2				
Information und Gliederung	Die Lernenden werden über den Ablauf der Stunde (und ggf. der kommenden Stunden) informiert und erfahren die Lernziele.	Hörverstehen (in der Zielsprache)	<i>Anleitung: Strips tekenen</i>	Plenum
Gruppenbildung	Gruppenbildung und Abschluss des Zeichnens; Vorbereitung der Präsentation.	Schreib- und Leseverstehen, und	<i>Anleitung: Strips tekenen</i>	Gruppenarbeit auch

		Sehverstehen; Sprech- und Hörverstehen (in der Zielsprache)		Einzelarbeit möglich
Präsentation	Die Lernenden präsentieren die erstellten Comics.	Sprech- und Hörverstehen (in der Zielsprache)	Präsentation der Lernenden	Plenum
Abschluss				Plenum

Einheit 1-Comics verstehen

Die Bildmaterialien der Bausteine sind mit freundlicher Erlaubnis der Autorin und des Verlags entnommen aus: Judith Vanistendael, *Penelope*, Heverlee/ Amsterdam: Oogachtend/Scratch, 2019.

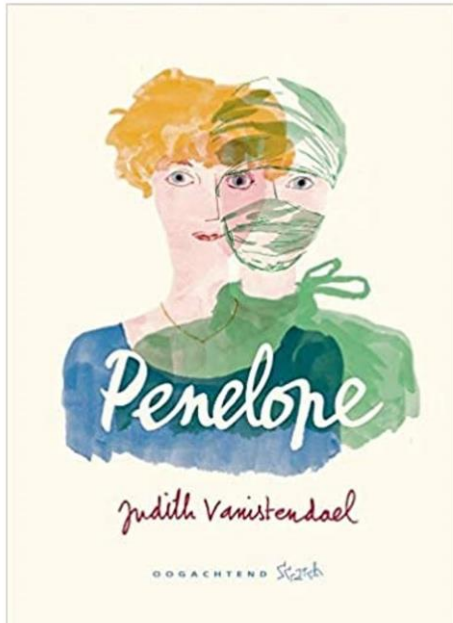
Stunde 1

Einstieg & Sammelphase: Analytische Einstiegsfrage zum gezeigten Comic

Hoeveel tijd verstrikt hier?
Wieviel Zeit vergeht hier?

Information und Gliederung

Huidige en komende lessen

Spreken over strips
Über Comics sprechen

Lernziele

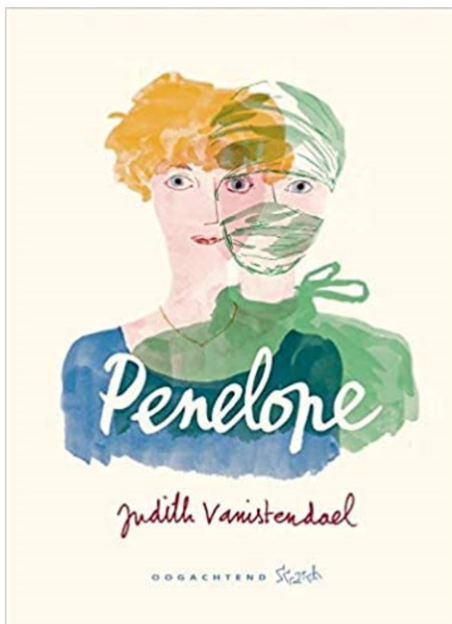
1. Schüler*innen kennen Grundvokabular für die Comicanalyse in deutscher Sprache.
2. Schüler*innen kennen Grundvokabular für die Comicanalyse in niederländischer Sprache.
3. Schüler*innen können Elemente eines Comics in deutscher und niederländischer Sprache benennen.
4. Schüler*innen können einen einfachen Comic angeleitet von Begriffen der Comicanalyse zeichnen.

Huidige en komende lessen

Spreken over strips
Über Comics sprechen

Vandaag | Heute

- Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?
Welche Wörter verwende ich, wenn ich über Comics sprechen will?
- Lernmemory – woordjes leren

Vorzeigen/Impulsvortrag I

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

Een **stripverhaal** is een opeenvolging van stilstaande beelden.

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

Een stripverhaal is een opeenvolging van stilstaande beelden.

Op deze pagina zijn er **12 stilstaande beelden**.

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

Een stripverhaal is een opeenvolging van stilstaande beelden.

Op deze pagina zijn er 12 stilstaande beelden.

De stilstaande beelden zijn door **het raster** van elkaar te onderscheiden. Het raster bestaat uit horizontale en verticale lijnen.

8

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

Een stripverhaal is een opeenvolging van stilstaande beelden.

Op deze pagina zijn er 12 stilstaande beelden.

De stilstaande beelden zijn door het raster van elkaar te onderscheiden. Het raster bestaat uit horizontale en verticale lijnen.

De indeling van de **vakjes** bepaalt de paginaopmaak.

De **vakvorm** is hier regelmatig.

9

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

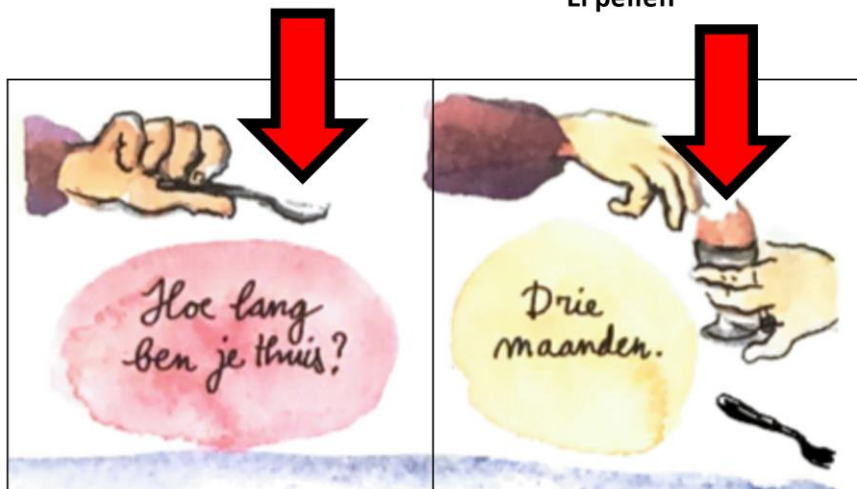
In een vakje kun je **beweging** uitdrukken.

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

In een vakje kun je beweging uitdrukken.

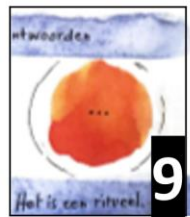
Eischale anklopfen

Ei pellen

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

In een vakje kun je ook verschillende **perspectieven** hebben.

het vogelvluchtperspectief

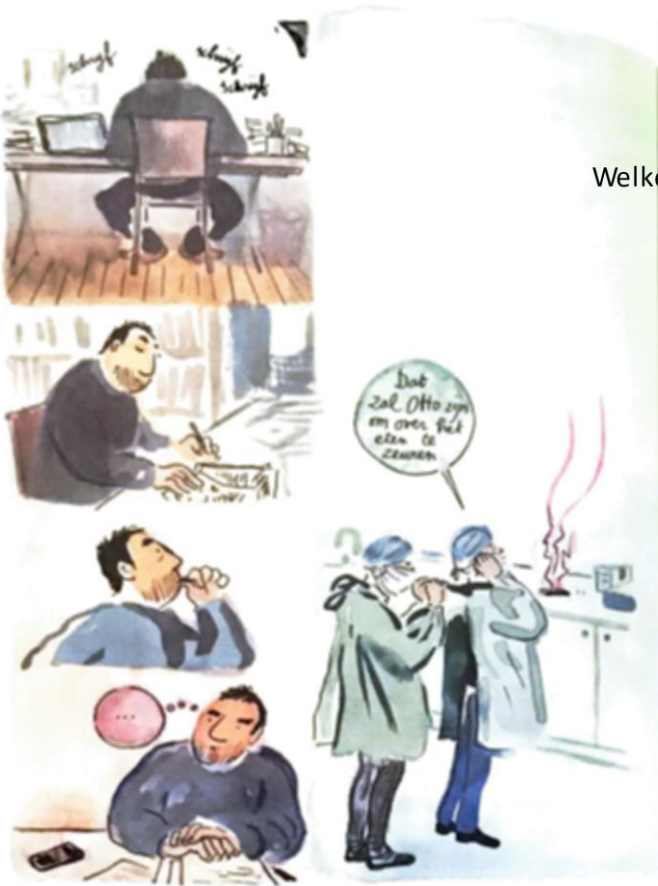

Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?

Je kunt laten zien dat **personages** spreken of denken.

Ergebnissicherung

Welke begrippen kun je hier toepassen?

- het stripverhaal
- de stilstaande beelden
- de tekstballon
- de gedachteballon
- het raster
- het vakje
- de vakvorm
- de beweging
- het perspectief
- het vogelvluchtperspectief
- het personage

16

Anwendung des Erlernten – Lernmemory

de tekstballon

Lernmemory – woordjes leren

Lernmemory is een spelletje waarbij je steeds twee dezelfde kaarten moet zoeken met daarop de Nederlandse woorden en de Duitse vertaling. Je doet dit op een zo kort mogelijke tijd.

die Sprechblase

de tekstballon

Lernmemory – woordjes leren

Lernmemory is een spelletje waarbij je steeds twee dezelfde kaarten moet zoeken met daarop de Nederlandse woorden en de Duitse vertaling. Je doet dit op een zo kort mogelijke tijd.

Je begint door een willekeurige kaart om te draaien. Vervolgens kies je een kaart waarvan jij denkt dat deze dezelfde afbeelding zou kunnen hebben.

Indien je een paartje kaarten hebt gepakt, mag je die houden en dan kan je verder met het zoeken van andere paren.

die Sprechblase

de tekstballon

Lernmemory – woordjes leren

Lernmemory is een spelletje waarbij je steeds twee dezelfde kaarten moet zoeken met daarop de Nederlandse woorden en de Duitse vertaling. Je doet dit op een zo kort mogelijke tijd.

Je begint door een willekeurige kaart om te draaien. Vervolgens kies je een kaart waarvan jij denkt dat deze dezelfde afbeelding zou kunnen hebben.

Indien je een paartje kaarten hebt gepakt, mag je die houden en dan kan je verder met het zoeken van andere paren.

Als je niet twee dezelfde kaarten omdraait, draai je de kaarten weer om en de volgende mag verder.

die Vogelperspektive

Lernmemory – woordjes leren

Lernmemory is een spelletje waarbij je steeds twee dezelfde kaarten moet zoeken met daarop de Nederlandse woorden en de Duitse vertaling. Je doet dit op een zo kort mogelijke tijd.

Je begint door een willekeurige kaart om te draaien. Vervolgens kies je een kaart waarvan jij denkt dat deze dezelfde afbeelding zou kunnen hebben.

Indien je een paartje kaarten hebt gepakt, mag je die houden en dan kan je verder met het zoeken van andere paren.

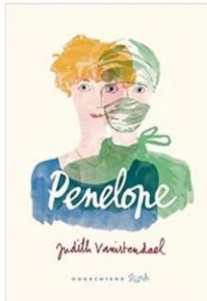
Als je geen paartje kaarten hebt gekozen, draai je de kaarten weer om en de volgende mag verder.

Stunde 2

Einstieg/Wiederholung

Wat weet je nog?

de tekstballon
de gedachteballon
het stripverhaal

Wat weet je nog?

- de horizontale lijn
- de verticale lijn
- het raster
- het vakje
- de vakjesvorm
- de vakjesgrootte
- de omranding van het vakje
- de paginaopmaak

Wat weet je nog?

- de beweging
- de kleurstelling
- het personage

Wat weet je nog?

de beweging
de kleurstelling
het personage

Sammelphase

Wat gebeurt hier?

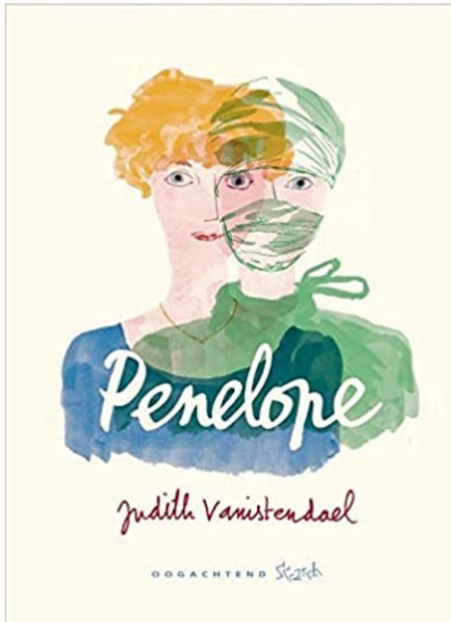
Information und Gliederung

Huidige en komende lessen

Spreken over strips
Über Comics sprechen

Vandaag | Heute

- Welke woorden gebruik ik als ik wil spreken over strips?
Welche Wörter verwende ich, wenn ich über Comics sprechen will?
- Lernmemory – zelf maken

Vorzeigen/Impulsvortrag II

Spreeken over strips

In tekstballonnen en in gedachteballonnen kun je uitdrukken wie spreekt en waar iemand spreekt. Hier zie je hoe er wordt afgebeeld hoe mensen met elkaar bellen.

Spreeken over strips

In tekstballonnen en in gedachteballonnen kun je uitdrukken wie spreekt en waar iemand spreekt. Hier zie je hoe er wordt afgebeeld hoe mensen met elkaar bellen. Het personage aan de lijn krijgt een ander soort tekstballon.

Mit der anderen Person am Telefon sprechen.

Spreeken over strips

In tekstballonnen en in gedachteballonnen kun je uitdrukken wie spreekt en waar iemand spreekt. Hier zie je hoe er wordt afgebeeld hoe mensen met elkaar bellen.

Je ziet het verschil ook in kleur.

Türkis: die Ärztin

Spreeken over strips

In tekstballonnen en in gedachteballonnen kun je uitdrukken wie spreekt en waar iemand spreekt. Hier zie je hoe er wordt afgebeeld hoe mensen met elkaar bellen.

Je ziet het verschil ook in kleur.

Türkis: die Ärztin

Rot: der Schriftsteller

Spreken over strips

In tekstballonnen en in gedachteballonnen kun je uitdrukken wie spreekt en waar iemand spreekt. Hier zie je hoe er wordt afgebeeld hoe mensen met elkaar bellen.

Het personage aan de lijn krijgt een ander soort tekstballon.

Der anderen Person am Telefon zuhören.

Spreken over strips

Übungsaufgabe

Schreibe in einer Tabelle auf, wer was sagt:

die Ärztin	der Schriftsteller

Sprekken over strips

Sprekken over strips

Spreken over strips

Wie viele Panels sieht man hier?
Welchen Raum sieht man hier?
Sieht man den Raum von innen oder von außen?
Was passiert hier?

Erarbeitung/Anwendung des Erlernten

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

de tekstballon
de gedachteballon
het stripverhaal
de horizontale lijn
de verticale lijn

1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.

de tekstballon

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.
- 3) Jullie knippen de voorbeelden uit en plakken die op de kaartjes.

de tekstballon

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.
- 3) Jullie schrijven op de kaartjes de Nederlandse en Duitse begrippen, zodat jullie 5 paren hebben.
- 4) Jullie schrijven op de kaartjes de Nederlandse en Duitse begrippen, zodat jullie 5 paren hebben.

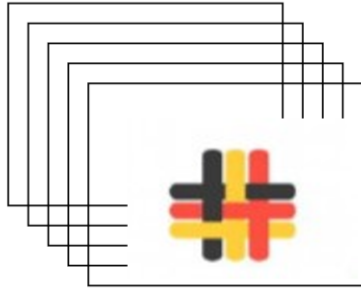

die Sprechblase

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

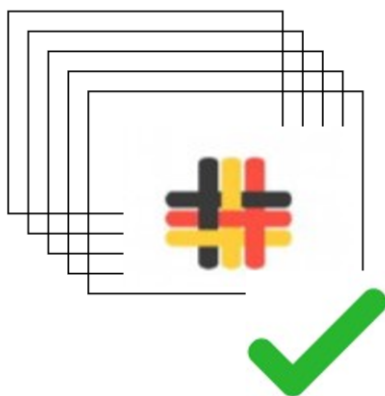

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.
- 3) Jullie knippen de voorbeelden uit en plakken die op de kaartjes.
- 4) Jullie schrijven op de kaartjes de Nederlandse en Duitse begrippen, zodat jullie 5 paren hebben.
- 5) Jullie ruilen de memorykaartjes met een andere groep.

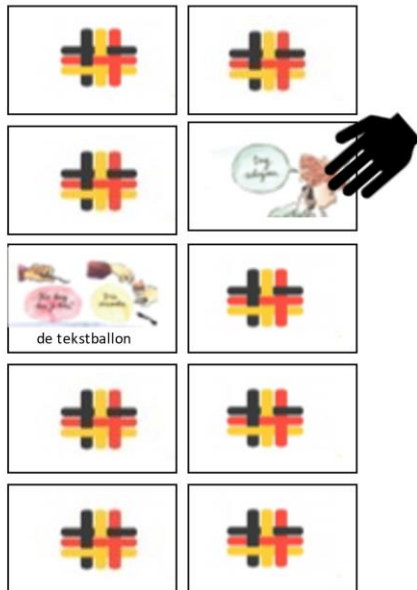

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.
- 3) Jullie knippen de voorbeelden uit en plakken die op de kaartjes.
- 4) Jullie schrijven op de kaartjes de Nederlandse en Duitse begrippen, zodat jullie 5 paren hebben.
- 5) Jullie ruilen de memorykaartjes met een andere groep.
- 6) Jullie controleren of de memorykaartjes van de andere groep kloppen. Verbeter indien nodig spelling, lidwoorden, begrippen.

Lernmemory – zelf maken

Kies voorbeelden uit de strip en maak zelf een memory-spel!

- 1) Jullie krijgen 5 begrippen van de *Lernliste*.
- 2) Jullie kiezen voorbeelden uit de strip die passen bij deze begrippen.
- 3) Jullie knippen de voorbeelden uit en plakken die op de kaartjes.
- 4) Jullie schrijven op de kaartjes de Nederlandse en Duitse begrippen, zodat jullie 5 paren hebben.
- 5) Jullie ruilen de memorykaartjes met een andere groep.
- 6) Jullie controleren of de memorykaartjes van de andere groep kloppen. Verbeter indien nodig spelling, lidwoorden, begrippen.
- 7) Jullie spelen 2x *memory*.

Lückentext (Vertiefungsaufgabe/Bonusaufgabe): Nooit meer slapen

- (1) Lees deze tekst en vul de ontbrekende woorden in. Vervolgens schrijf je de Duitse vertaling en een Vlaamse voorbeeldzin op.
- (2) Luister nu naar het fragment (<https://www.nporadio1.nl/nooit-meer-slapen/onderwerpen/43601-2019-10-29-judith-vanistendael>).
  - a. Kun je in het Duits zeggen waarvoor Judith Vanistendael bang was?

Judith Vanistendael bij *Nooit meer slapen*

Woensdag 30 oktober 2019

De _____e illustrator en _____ **Judith Vanistendael** studeerde in Berlijn, Gent en Sevilla maar kwam uiteindelijk op de opleiding *Beeldverhaal* in Brussel terecht. Ze illustreert onder andere voor de uitgeverijen Atlas, Querido, Malmberg en Lannoo. In 2007 verscheen haar eerste _____ *De maagd en de neger*. Het in 2012 verschenen *Toen David zijn stem verloor*, over een man die terminale kanker heeft, werd genomineerd voor drie *Eisner Awards*. Haar nieuwste _____, *Penelope*, vertelt het _____ van een vrouw die moeder en chirurg is in Aleppo. Pieter van der Wielen praat een uur met Judith Vanistendael.

Quelle: <https://www.nporadio1.nl/nooit-meer-slapen/onderwerpen/43601-2019-10-29-judith-vanistendael>

Nederlands	Voorbeeldzin	deutsch

Vlaams		
de striptekenaar		
stripalbum		
graphic novel		
verhaal		

Lernliste

Basisbegriffe mit Beispielsätzen

Deel 1: spreken over strips		
Nederlands	Voorbeeldzin	Deutsch
het stripverhaal	Een stripverhaal is een opeenvolging van stilstaande beelden.	der Comic
de kleurstelling	De kleurstelling van de strip is saai en donker.	die Farbgebung
de paginaopmaak	Paginaopmaak is het inrichten van een grafisch ontwerp.	das Seitenlayout
het raster	Het raster bestaat uit horizontale en verticale lijnen.	das Grid
de beweging	Het stripverhaal geeft de beweging van de dansers op indrukwekkende manier weer.	die Bewegung
het standpunt	Het standpunt is de plaats van waaruit een kunstenaar iets heeft bekeken en afgebeeld.	der Standpunkt
het vakje	De held springt van het ene vakje naar het andere.	das Panel
omranding van het vakje	De omranding van de vakjes is op deze pagina dikker dan op de vorige.	der Panelrahmen
de vakjesgrootte	Een striptekenaar kan tussen verschillende vakjesgroottes kiezen.	die Panelgröße
de vakvorm	De vakvorm is hier regelmatiger dan in de voorgaande delen.	die Panelform
de tijd	Het verhaal springt heen en weer in de tijd.	die Zeit
de verteltijd	Bij een hoge verteltijd wordt er uitvoerig ingegaan op de gebeurtenissen.	das Erzähltempo
de afgebeelde ruimte	De afgebeelde ruimte op deze pagina is diep.	der gezeigte Raum

de niet afgebeelde ruimte	De niet afgebeelde ruimte moet de lezer zich voorstellen.	der nicht gezeigte Raum
de/het perspectief	Het perspectief heeft te maken met de positie van waaruit de lezer een verhaal waarneemt.	die Perspektive
de/het vogelvluchtperspectief	Bij vogelvluchtperspectief lijkt het alsof je door de ogen van een vogel naar de wereld kijkt.	die Vogelperspektive
op ooghoogte	Alles wat bovenuit de horizon steekt, is hoger dan ooghoogte.	die Normalsicht
de/het kikvorsperspectief	Bij het kikvorsperspectief bekijk je de wereld door de ogen van een kikker, ergens laag op de grond.	die Froschperspektive
de tekstballon	Een tekstballon laat zien wat een personage zegt.	die Sprechblase
de gedachteballon	Bij de gedachteballon lopen een reeks bolletjes naar de denker.	die Denkblase
het personage	Donald Duck en Garfield zijn personages uit stripverhalen.	die Figur

Lernmemory

de tekstballon

die Sprechblase

het stripverhaal

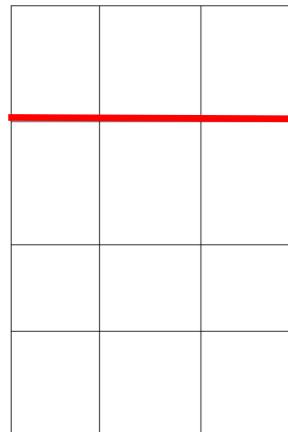
der Comic

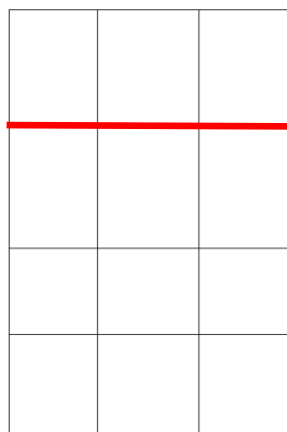
het raster

das Grid

de horizontale lijn

die horizontale Linie

de beweging

die Bewegung

antwoorden

Het is een ritueel.

het vogelvluchtperspectief

antwoorden

Het is een ritueel.

die Vogelperspektive

de
kleurstelling

die
Farbgebung

het
personage

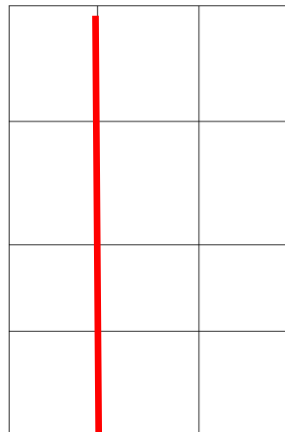
die Figur

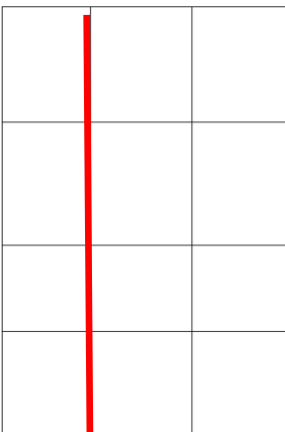
de vakjes

das Panel

de verticale lijn

die vertikale Linie

de vakjesvorm

die Panelform

de paginaopmaak

das Seitenlayout

de omranding
van het vakje
(is hier wit)

der
Panelrahmen
(ist hier weiß)

de
vakjesgrootte

die
Panelgröße

de afgebeelde ruimte

der gezeigte Raum

de niet afgebeelde ruimte

der nicht gezeigte Raum

op ooghoogte

die Normalsicht

de gedachteballon

die Denkblase

het kikvoorperspectief

die Froschperspektive

Einheit 2- Comics lesen

Die Bildmaterialien der Bausteine sind mit freundlicher Erlaubnis der Autorin und des Verlags entnommen aus: Judith Vanistendael, *Penelope*, Heverlee/ Amsterdam: Oogachtend/Scratch, 2019.

Einstieg & Sammelphase III: Analytische Einstiegsfrage zum gezeigten Comic

Wat weet je nog?

Wie zegt hier wat?

Hoe weet je dat?

11

1

Wat gebeurt hier?

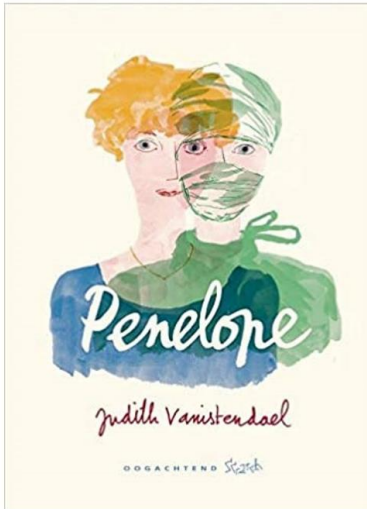
Information und Gliederung

Huidige en komende lessen

Spreken over strips
Über Comics sprechen

Vandaag | Heute

- Hoe lees ik een stripverhaal?
- Comics zusammenfassen

3

Vorzeigen/Impulsvortrag III

Comics lesen: Wichtige Fragen

- **Wie ist etwas gezeichnet?**
  - Welche Emotionen sind für die Erzählung wichtig?
- **Was passiert hier?**
  - Wie handeln die Figuren und Objekte in den einzelnen Panels?

4

Comics lesen: Wichtige Fragen

- Wie ist etwas gezeichnet? (Emotionen)

- Sind die einzelnen Seiten: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

Comics lesen: Wichtige Fragen

- Wie ist etwas gezeichnet? (Emotionen)

- Sind die einzelnen Seiten: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

Comics lesen: Wichtige Fragen

- **Wie ist etwas gezeichnet? (Emotionen)**

- Sind die einzelnen Seiten: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

Comics lesen: Wichtige Fragen

- Wie ist etwas gezeichnet? (Emotionen)

- Sind die einzelnen Seiten: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

Comics lesen: Wichtige Fragen

- Was passiert hier? (Handeln)

- Wer spricht mit wem?
- Wer geht wohin?
- Was sehe ich im Hintergrund?
- Was passiert im Hintergrund?

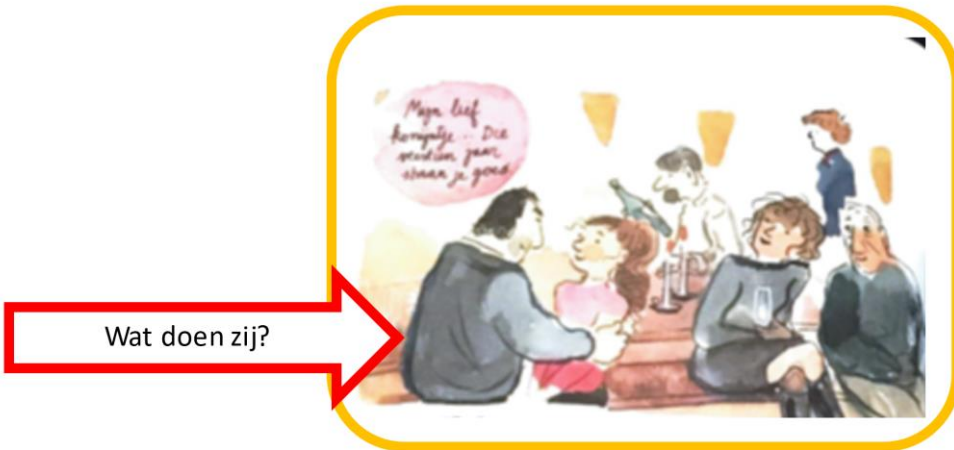
Comics lezen

Comics lezen

Comics lezen

Comics lezen

Comics lezen

Comics lezen

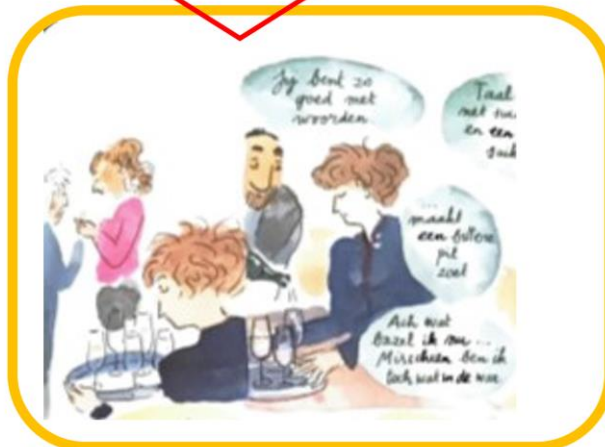
Comics lezen

Comics lezen

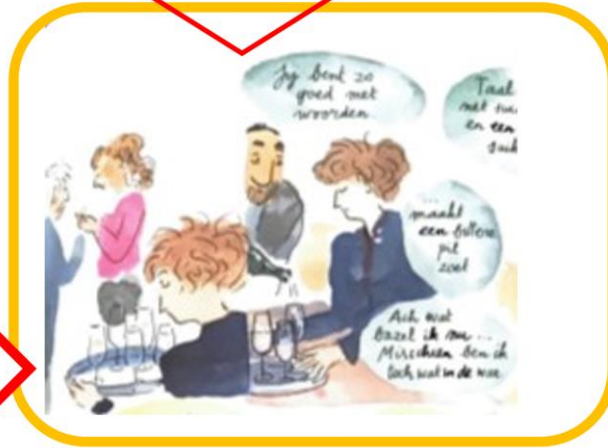

Hoeveel vakjes zijn dit?

Comics lezen

Hoeveel vakjes zijn dit?

Waar gaat zij heen?

Comics lezen

Hoeveel vakjes zijn dit?

Wat doen zij?

Waar gaat zij heen?

Comics lezen

Hoeveel vakjes zijn dit?

Wat doen zij?

Waar gaat zij heen?

Wat doen zij?

Comics lezen

Hoeveel vakjes zijn dit?

Wat doen zij?

Waar gaat zij heen?

Wat doen zij?

Wie spreekt hier?

Vertiefung und Anwendung des Gelernten

Comics lesen: Aufgabe

- 1) Lees een deel van het stripverhaal.
- 2) Vat samen wat er in dat deel gebeurt.
- 3) Maak een eigen strip van de samenvatting.

Comics lesen: Aufgabe

**- Wie ist etwas gezeichnet?
(Emotionen)**

- Ist die Seite: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

**- Was passiert hier?
(Handeln)**

- Wer spricht mit wem?
- Wer geht wohin?
- Was sehe ich im Hintergrund?
- Was passiert im Hintergrund?

Comics lezen: Aufgabe

Comics lezen: Aufgabe

Er vindt een verjaardagsfeestje plaats. De jarige krijgt haar cadeaus.

Comics lesen: Aufgabe

Er vindt een verjaardagsfeestje plaats. De jarige krijgt haar cadeaus.

→ Maak hiervan een eigen strip!

Ergebnissicherung

Comics lesen: Zusammenfassungen ordnen

Hängt eure Zusammenfassungen nun so auf, dass sie insgesamt die Geschichte des Comics chronologisch darstellen.

Comics zeichnen

- **Wie ist etwas gezeichnet?**
  - Ist die Seite: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
  - Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
  - Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
  - Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
  - Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- **Was passiert hier?**
  - Wer spricht mit wem?
  - Wer geht wohin?
  - Was sehe ich im Hintergrund?
  - Was passiert im Hintergrund?

Lückentext (Vertiefungsaufgabe/Bonusaufgabe): Nooit meer slapen

- (1) Lees deze tekst en vul de ontbrekende woorden in. Vervolgens schrijf je de Duitse vertaling en een Vlaamse voorbeeldzin op.
- (2) Luister nu naar het fragment (<https://www.nporadio1.nl/nooit-meer-slapen/onderwerpen/43601-2019-10-29-judith-vanistendael>).
  - a. Kun je in het Duits zeggen waarvoor Judith Vanistendael bang was?

Judith Vanistendael bij *Nooit meer slapen*

Woensdag 30 oktober 2019

De _____e illustrator en _____ **Judith Vanistendael** studeerde in Berlijn, Gent en Sevilla maar kwam uiteindelijk op de opleiding *Beeldverhaal* in Brussel terecht. Ze illustreert onder andere voor de uitgeverijen Atlas, Querido, Malmberg en Lannoo. In 2007 verscheen haar eerste _____ *De maagd en de neger*. Het in 2012 verschenen *Toen David zijn stem verloor*, over een man die terminale kanker heeft, werd genomineerd voor drie *Eisner Awards*. Haar nieuwste _____, *Penelope*, vertelt het _____ van een vrouw die moeder en chirurg is in Aleppo. Pieter van der Wielen praat een uur met Judith Vanistendael.

Quelle: <https://www.nporadio1.nl/nooit-meer-slapen/onderwerpen/43601-2019-10-29-judith-vanistendael>

Nederlands	Voorbeeldzin	deutsch
------------	--------------	---------

Vlaams		
de striptekenaar		
stripalbum		
graphic novel		
verhaal		

Lernliste

Basisbegriffe mit Beispielsätzen

Deel 1: spreken over strips		
Nederlands	Voorbeeldzin	Deutsch
het stripverhaal	Een stripverhaal is een opeenvolging van stilstaande beelden.	der Comic
de kleurstelling	De kleurstelling van de strip is saai en donker.	die Farbgebung
de paginaopmaak	Paginaopmaak is het inrichten van een grafisch ontwerp.	das Seitenlayout
het raster	Het raster bestaat uit horizontale en verticale lijnen.	das Grid
de beweging	Het stripverhaal geeft de beweging van de dansers op indrukwekkende manier weer.	die Bewegung
het standpunt	Het standpunt is de plaats van waaruit een kunstenaar iets heeft bekeken en afgebeeld.	der Standpunkt
het vakje	De held springt van het ene vakje naar het andere.	das Panel
omranding van het vakje	De omranding van de vakjes is op deze pagina dikker dan op de vorige.	der Panelrahmen
de vakjesgrootte	Een striptekenaar kan tussen verschillende vakjesgroottes kiezen.	die Panelgröße
de vakvorm	De vakvorm is hier regelmatiger dan in de voorgaande delen.	die Panelform
de tijd	Het verhaal springt heen en weer in de tijd.	die Zeit
de verteltijd	Bij een hoge verteltijd wordt er uitvoerig ingegaan op de gebeurtenissen.	das Erzähltempo
de afgebeelde ruimte	De afgebeelde ruimte op deze pagina is diep.	der gezeigte Raum

de niet afgebeelde ruimte	De niet afgebeelde ruimte moet de lezer zich voorstellen.	der nicht gezeigte Raum
de/het perspectief	Het perspectief heeft te maken met de positie van waaruit de lezer een verhaal waarneemt.	die Perspektive
de/het vogelvluchtperspectief	Bij vogelvluchtperspectief lijkt het alsof je door de ogen van een vogel naar de wereld kijkt.	die Vogelperspektive
op ooghoogte	Alles wat bovendien de horizon steekt, is hoger dan ooghoogte.	die Normalsicht
de/het kikvorsperspectief	Bij het kikvorsperspectief bekijk je de wereld door de ogen van een kikker, ergens laag op de grond.	die Froschperspektive
de tekstballon	Een tekstballon laat zien wat een personage zegt.	die Sprechblase
de gedachteballon	Bij de gedachteballon lopen een reeks bolletjes naar de denker.	die Denkblase
het personage	Donald Duck en Garfield zijn personages uit stripverhalen.	die Figur

Einheit 3- Comics zeichnen

Die Bildmaterialien der Bausteine sind mit freundlicher Erlaubnis der Autorin und des Verlags entnommen aus: Judith Vanistendael, *Penelope*, Heverlee/ Amsterdam: Oogachtend/Scratch, 2019.

Einstieg & Sammelphase

Wat weet je nog?

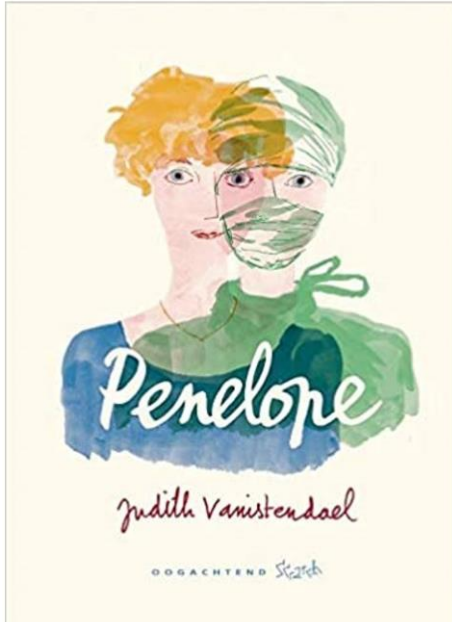
Wie sind diese Panels gezeichnet?

Was passiert hier?

Information und Gliederung

Huidige en komende lessen

Spreken over strips
Über Comics sprechen

Vandaag | Heute

- Comics zeichnen

Comics zeichnen

Arbeiten in Gruppen

Comics zeichnen: Wichtige Fragen vorab beantworten

- Wie wollen wir etwas zeichnen?

- Ist die Seite: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

Comics zeichnen: Wichtige Fragen vorab beantworten

Was passiert hier?

- Wer spricht mit wem?
- Wer geht wohin?
- Was sehe ich im Hintergrund?
- Was passiert im Hintergrund?

Comics zeichnen

- Wie ist etwas gezeichnet?

- Ist die Seite: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Panels: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Farben: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Ist die Linienführung: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?
- Sind die Figuren: fröhlich, traurig, chaotisch, wütend, ruhig, ...?

- Was passiert hier?

- Wer spricht mit wem?
- Wer geht wohin?
- Was sehe ich im Hintergrund?
- Was passiert im Hintergrund?

Deel 4 – De politieke, culturele en taalkundige diversiteit van België

Oefening 1

Vlaanderen en Wallonië

Plaat 1. Bron: <https://www.humeurs.be/2020/02/rien-ne-va-plus/>

Oefening 2

De politieke structuur van België

Kijk naar het filmpje “*Ons land zit ingewikkeld in elkaar*“ van de Vlaamse reporter Ivan de Vadder en maak aantekeningen. Antwoord dan op de volgende vragen.

Plaat 2. Bron: Karrewiet (13.05.2019) ©VRT,
<https://www.youtube.com/watch?v=TQOlgKPF3mY>

1) In welk deel van België vind je de Duitstalige Gemeenschap?

- in het noorden van het land
- in het oosten van het land
- in het zuiden van het land
- in het westen van het land

2) Waarom is België een federaal land geworden?

---

3) Waarom heeft Vlaanderen maar één parlement?

---

4) Uit welke taalgemeenschappen zijn de drie gewesten opgebouwd?

---

5) Welke van de volgende bevoegdheden horen volgens jou bij welke uitvoerende instantie?

de federale staat   0
de gewesten   0
de gemeenschappen   0

- *cultuur*
- *wegen & vervoer*
- *landbouw*
- *buitenlandse zaken*
- *jeugd*
- *landsverdediging*
- *onderwijs*

Oefening 3

De taal, de cultuur en het toerisme in België

Vorm vier groepen met telkens vijf personen. Iedere groep kiest één stad in België (Antwerpen, Brussel, Eupen of Luik). Probeer meer over de taal, de cultuur en het toerisme in deze stad te weten te komen. Vertel erover aan de andere groepen. Jullie kunnen het bijv. over deze punten hebben:

- de bevolking en de taalgemeenschap waartoe de stad behoort
- de taalpolitiek en het onderwijs
- de plaatselijke cultuur (muziek, keuken, musea, culturele evenementen)
- bekende personen uit deze stad
- ...

Verdeel het onderzoekswerk. Schrijf de belangrijkste wetenswaardigheden op een poster.

Zoeken op het internet

*Spreek
Nederlands!*

het internet gebruiken

- *Ik gebruik het internet om...*
- *Met behulp van de zoekmachine Google...*
- *Ik open een bestand onder...*
- *Ik raadpleeg de website...*
- *Ik log in op de website...*

informatie opzoeken

- *ik zoek informatie over...*
- *Ik houd me bezig met het onderwerp...*
- *Wat de cijfers en feiten betreft, ...*
- *Heb je de informatie over... uitgezocht?*
- *Je moet waar en vals onderscheiden want...*

Oefening 4

Presentatie van de Belgische steden

Stel jullie stad aan de hele groep voor. Let tijdens de presentaties op de culturele en plaatselijke bijzonderheden van de steden. Na elke presentatie kunnen jullie vragen stellen.

Anvers:

Brussel:

Eupen:

Luik:
